

ZIMNÍ KRAJINA SRDCE

*Na stromech černé plody zimy
země až na kost
prázdná
dálka*

*A zůstat sám a mezi svými
jak nad zamrzlou vodou lávka*

JAN SKÁCEL

Vážení čtenáři,

zima patří v našich krajích k těm časům, které vnímáme obvykle nevesele. Chlad, mráz, temnota, zánik a ohrožení života, to jsou často představy se zimou, jako ročním obdobím, spojené. Na úvod prvního čísla Zpravodaje v roce 2023 jsme použili verše J. Skácela nazvané Zimní krajina srdce, které vystihují zimní náladu přírody i člověka.

V dřívějších dobách zajišťovalo přežití člověka po dlouhé zimní měsíce uložení zásob. Jedním z hlavních druhů plodin, které sloužily lidem za potravu, a to nejen v zimě, byly brambory. Odrůdy brambor, které se pěstovaly v druhé půli či na konci 19. století na Moravě, si připomeneme alespoň jejich názvy tak, jak je zaznamenal národopisec František Bartoš. Brambory měly tehdy i dosti roztodivná jména, v mnohém odlišná od těch současných.

Brambory se v 19. století v zimě skladovaly v kamenných klenutých sklepech s hliněnou podlahou.

Čerstvý krteček na sněhu je známkou toho, že pan krtek v zimě nespí.

Snad tak, jak byly odlišné od těch dnešních i ony samy.

V zimě se setkáváme na zahradě, poli i v krajině se sněhovou pokrývkou. Na sněží, ale často sníh opět „sleze“ a znovu napadne. Zdánlivě je vše umrtveno zimou a chladným sněhem. Pod povrchem půdy se ale i v zimě, pokud není půda na kost zmrzlá, odehrává život. Vnější známkou tohoto života jsou například krtince, které vytlačuje nad povrch půdy i nad vrstvu sněhu, pokud není příliš vysoká, pilný krtek. I v zimě prolézá tento hmyzožravec své chodby a hledá něco k snědku. Z pěstitelského pohledu v půdě záhonů na zahradě v zimě zakořeňují a pomalu rostou ozimé česneky, které jsme vysázeli pozdě na podzim či na začátku zimy. Na poli ozimé obiloviny, které jsme na podzim viděli jako „slabou travičku“, zase prodělávají chladem proměny, které umožní vytvoření mohutných klasů v létě.

Zpravodaj starých odrůd pokračuje v roce 2023 již 6. ročníkem. V prvním čísle letošního roku se vracíme vedle starých odrůd brambor i k zachycení pěstování kulturních rostlin v předminulém století v románu Rok na vsi. Představíme si rodinnou odrůdu šalotky nazvanou Familiárna, pocházející ze Slovenska, i pěstitelské zkušenosti s paprikami Moravská ovocná a Biela hrubostenná.

P. Dostálek

Foto – archiv Gengelu

Obsah 1/2023

Zimní krajina srdce / Jan Skácel	1
Brambory v Dialektologii moravské Františka Bartoše	2–5
Familiárna cibulka	6–7
Pěstitelské zkušenosti s paprikou odrůdy Moravská ovocná	8
Ze zpráv o pěstování starých odrůd	
Brambory v mulči	9–10
Paprika Biela hrubostenná	11–12
Fazole Vranov v MŠ	12
Vymetaly už povyroslé lesy žit (z knihy Rok na vsi)	13–14
Příloha:	
Vybíráme z archivu Bio: Biodiverzita říjen 2000 (Z historie uchovávání semen)	15–16